

POSEBNE JEZIČNE TEŠKOĆE - UZROK ŠKOLSKOM NEUSPJEHU?

DRAŽENKA BLAŽI • LJILJANA BANEK

primljeno: svibanj '98.

prihvaćeno: prosinac '98.

Izvorni znanstveni rad

UDK: 376:36

Mnogobrojni primjeri pokazuju da postoji skupina djece u koje su prisutne teškoće u učenju uprkos urednog intelektualnog i tjelesnog razvoja. Ponekad je uzrok tome u neodgovornosti i nezainteresiranosti djeteta za školu, a često i u posebnim jezičnim teškoćama prisutnim u djeteta.

Rukovodeći se tom spoznajom na uzorku od 64 učenika drugog razreda redovne osnovne škole od kojih je 30 učenika sa slabijim školskim uspjehom (ocjene 1, 2 i 3) i 34 učenika s vrlo dobrim i odličnim uspjehom, primijenili smo zadatke za ispitivanje jezičnih sposobnosti i to: morfosintakse, pragmatike, te procjenu artikulacije. Školski psiholog ispitao je svu djecu sa slabijim školskim uspjehom Ravenovim progresivnim matricama, te djeca koja su pokazivala ispodprosječne rezultate na RPM nisu bila uključena u uzorak.

Naša osnovna pretpostavka bila je da postoji statistički značajna razlika između dviju skupina učenika na primjenjenim zadacima, te da postoji povezanost između slabijeg školskog uspjeha u početnom školovanju i jezičnih teškoća.

Metodama statističke obrade naše su pretpostavke većim djelom i potvrđene. Naime, rezultati pokazuju da postoji statistički značajna razlika između vrlo dobrih i odličnih učenika i učenika sa slabijim školskim uspjehom na zadacima za ispitivanje morfosintakse i pragmatike (skupina vrlo dobrih i odličnih učenika postiže znatno bolje rezultate), dok u odnosu na artikulaciju razlike između skupina nisu statistički značajne.

Glavne riječi: posebne jezične teškoće, metajezik, morfosintaksa, referencijalna komunikacija, pragmatika, teškoće učenja.

UVOD

Često se misli da je školski uspjeh osiguran ako je dijete urednog intelektualnog i tjelesnog razvoja. No, mnogobrojni primjeri pokazuju da postoji posebna skupina djece u koje su prisutne teškoće u učenju uprkos urednog intelektualnog i tjelesnog razvoja. Ponekad se uzrok tome traži u neodgovornosti i nezainteresiranosti djeteta za školu, a mi se pitamo: Nije li možda uzrok školskom neuspjehu u posebnim jezičnim teškoćama prisutnim u djeteta?

Prema Bishop i Adams (1991) termin posebne jezične teškoće (engl. specific language impairment) odnosi se na djecu čije su jezične vještine disproporcijски siromašnije u odnosu na njihovu dob i neverbalne sposobnosti zbog nepoznatih uzroka i to u bilo kojem (jednom ili više) dijelu jezičnog razvoja. Može se reći da se radi o poremećaju prisutnom u usvajanju jezičnog sustava i to prvenstveno gramatičkih struktura, ali i fonoloških, semantičkih i pragmatičkih

aspekata jezika (Oyer i sur., 1987, Bishop, 1989, Johnston, 1993, Evans, 1996.).

Poremećaj se može očitovati u vrlo različitim stupnjevima težine, od vrlo teškog do vrlo blagog. Blaže stupnjeve posebnih jezičnih teškoća koji se mogu očitovati u nešto oskudnijem rječniku, blagim agramatizmima, ponekad prisutnim djetetovim slabijim razumijevanjem govora, okolina najčešće ne uočava. Vrlo često događa se da tek polaskom u školu i nastajanjem teškoća u učenju, čitanju i pisanju, daljnjom stručnom obradom utvrđuje se da u djeteta postoje posebne jezične teškoće. Tako ranije neuočene teškoće mogu postati generatorom slabijeg školskog uspjeha. Conti - Ramsden i sur. (1997) navode podatak da je

* Mr.sc. Draženka Blaži znanstveni je novak na Odsjeku za logopediju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta.

Mr.sc. Ljiljana Banek logoped je u osnovnoj školi Nad lipom, Zagreb.